

**Про затвердження Змін до Правил носіння військової форми одягу та знаків розрізнення
військовослужбовцями Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту та
ліцеїстами військових ліцеїв**

z0212-24 від 2024.03.07

Статус: Акт чинний

Версія від: 7 березня 2024

Набуття чинності:

7 березня 2024 року

	
МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
НАКАЗ	
25.01.2024 № 53	
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12 лютого 2024 р. за № 212/41557

**Про затвердження Змін до Правил носіння військової форми одягу та знаків розрізнення
військовослужбовцями Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту
та ліцеїстами військових ліцеїв**

*{Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони
№ 119 від 15.02.2024}*

Відповідно до частини сьомої статті 7 Закону України «Про військовий обов'язок і військову

службу» та з метою упорядкування носіння військової форми одягу і знаків розрізнення військовослужбовцями Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту та ліцеїстами військових ліцеїв НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Зміни до Правил носіння військової форми одягу та знаків розрізнення військовослужбовцями Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту та ліцеїстами військових ліцеїв, затверджених наказом Міністерства оборони України від 20 листопада 2017 року № 606, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 13 грудня 2017 року за № 1502/31370 (у редакції наказу Міністерства оборони України від 30 червня 2020 року № 238), що додаються.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

2. Центральному управлінню розвитку та супроводження матеріального забезпечення Збройних Сил України забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр оборони України		Р. Умеров
ПОГОДЖЕНО:		
Відповідальний секретар Комісії державних нагород та геральдики		А. Осідак
	ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства оборони України 25 січня 2024 року № 53	
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12 лютого 2024 р. за № 212/41557	

ЗМІНИ

**до Правил носіння військової форми одягу та знаків розрізнення військовослужбовцями
Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту та ліцеїстами військових
ліцеїв**

1. У розділі I:

1) абзац другий пункту 11 викласти в такій редакції:

«Для СВ ЗСУ, ДШВ ЗСУ, Сил територіальної оборони Збройних Сил України (далі - СТрО ЗСУ), Сил логістики Збройних Сил України (далі - СЛ ЗСУ), Сил підтримки Збройних Сил України (далі - СП ЗСУ), Медичних сил Збройних Сил України (далі - МС ЗСУ), Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України (далі - ВЗКБ ЗСУ) та ДССТ колір форми одягу - захисний, для ПС ЗСУ - сіро-блакитний, для ВМС ЗСУ - чорний (білий), для ССО ЗСУ - темно-сірий.»;

2) доповнити новим пунктом такого змісту:

«22. Військовослужбовцям служби військового капеланства під час відправлення релігійних культів з усіма видами форми одягу дозволяється носити предмети релігійного культу.

Військовослужбовці служби військового капеланства можуть мати зачіски, бороди та вуса відповідно до релігійних традицій».

2. У розділі II:

1) у абзаці другому пункту 3 цифри та слово «351-367 додатка 2» замінити цифрами та словом «351-367, 367-1-367-3 додатка 2»;

{Підпункт 1 пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

2) у рядку 1 графи 1 таблиці 1 пункту 4 цифри «197, 199» замінити цифрами «278, 279»;

3) у рядку 2 графи 2 таблиці 1 слова «з краваткою кольору основної тканини» виключити;

4) абзац третій пункту 4 після слів «(на заняттях у класах)» доповнити словами та цифрами «(мал. 280, 281 додатка 1)».

3. В абзаці сьомому пункту 1 розділу IV слова та цифри «(мал. 351, 352, 354-367 додатка 2)» замінити словами та цифрами «(мал. 351, 352, 354-367, 367-1-367-3 додатка 2)».

4. У розділі V:

1) пункт 1 після підпункту 10 доповнити підпунктом 11 такого змісту:

{Абзац перший підпункту 1 пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства

оборони № 119 від 15.02.2024}

«11. На нарукавних знаках розрізнення рядового та старшинського складу, які мають корабельні військові звання від головного корабельного старшини до старшого матроса, ширина вузьких шевронів і дугоподібних личок - 10 мм».

У зв'язку з цим підпункти 11-13 вважати підпунктами 12-14 відповідно;

2) у підпункті 1 пункту 2 цифри «267-294» замінити цифрами «267-294, 294-1-294-3».

5. У розділі VI:

1) у пункті 3 слова «вищого ступеня» замінити словами та цифрами «вищого ступеня (мал. 12-2, 12-3 додатка 3)»;

2) у пункті 4 слова «на одному рівні» замінити словами та цифрами «на одному рівні (мал. 12-1 додатка 3)»;

3) пункт 6 після слів «Знаки орденів України» доповнити словами «і відомчих заохочувальних відзнак»;

4) пункт 8:

після абзацу восьмого доповнити абзацом дев'ятим такого змісту:

{Абзац другий підпункту 4 пункту 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

«відзнака Президента України - «Хрест бойових заслуг»»;

У зв'язку з цим абзаци дев'ятий-тридцять третій вважати абзацами десяти-тридцять четвертим відповідно;

абзаци тридцять третій, тридцять четвертий викласти в такій редакції: «Мініатюра ордена «Золота Зірка» або ордена Держави звання Герой України носиться на парадно-вихідному (повсякденному) кітелі (тужурці) форменці (фланелівці) і розташовується вище планок орденських стрічок та стрічок медалей.

Носіння мініатюр усіх інших нагород передбачено на цивільному костюмі.»;

5) пункт 10 після абзацу другого доповнити абзацом третім такого змісту:

{Абзац перший підпункту 5 пункту 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

«нагрудний знак «Хрест особливих заслуг» носять на шийній стрічці»;

У зв'язку з цим абзац третій вважати абзацом четвертим;

б) пункт 11 викласти в такій редакції:

«11. Інші відзнаки Міністерства оборони України у вигляді медалей носять з лівого боку грудей і розміщують у такій послідовності:

медаль «Залізний хрест»;

медаль «Лицарський хрест»;

медаль «Военний хрест»;

медаль «Хрест доблесті»;

медаль «За поранення»;

медаль «Хрест пошани»;

медаль «Золотий Тризуб»;

медаль «За зміцнення обороноздатності»;

медаль «Зірка військового братерства»;

медаль «Захиснику України»;

медаль «За сприяння обороні»;

медаль «Хрест Сухопутних військ»;

медаль «Хрест Повітряних Сил»;

медаль «Хрест Військово-Морських Сил»;

медаль «Хрест Сил спеціальних операцій»;

медаль «Хрест Сил територіальної оборони»;

медаль «Хрест Сил логістики»;

медаль «Хрест Медичних сил»;

медаль «Хрест Десантно-штурмових військ»;

медаль «Хрест Військ зв'язку та кібербезпеки»;

медаль «Хрест ракетних військ та артилерії»;

медаль «Хрест Державної спеціальної служби транспорту»;

відзнака «Знак пошани»;

медаль «За розвиток військового співробітництва»;

{Абзац двадцять шостий підпункту б пункту 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом

Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

медаль «За зразкову службу» I-III ступенів;

медаль «За особисті досягнення» I, II ступенів;

{Абзац двадцять восьмий підпункту 6 пункту 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

медаль «За сприяння Збройним Силам України»;

медаль «Воїн-миротворець» (медаль «За миротворчу діяльність»);

медаль «Ветеран служби» (відзнака «Ветеран військової служби»);

медаль «20 років сумлінної служби» (відзнака «За сумлінну службу I ступеня»);

медаль «15 років сумлінної служби» (відзнака «За сумлінну службу II ступеня»);

медаль «10 років сумлінної служби» (відзнака «За сумлінну службу III ступеня»);

ювілейна медаль «10 років Збройним Силам України»;

ювілейна медаль «15 років Збройним Силам України».

Пам'ятний нагрудний знак Міністерства оборони України «Служба шифрованого зв'язку і режиму секретності Збройних Сил України» розташовується після почесних (пам'ятних) нагрудних знаків Головнокомандувача Збройних Сил України.

Пам'ятний нагрудний знак «Воїн-миротворець» носять на бантовій складці по центру лівої нагрудної кишені на парадній, парадно-вихідній, повсякденній формах одягу. На тужурці, форменці (фланелівці) - нижче нагород або планок орденських стрічок та стрічок медалей, на відстані 15-20 мм.

Пам'ятний нагрудний знак «5 років Збройним Силам України» носять на бантовій складці по центру лівої нагрудної кишені на парадній, парадно-вихідній, повсякденній формах одягу. На тужурці, форменці (фланелівці) - нижче нагород або планок орденських стрічок та стрічок медалей, на відстані 15-20 мм.

За наявності більше ніж одного нагрудного знака, який носять на бантовій складці по центру лівої нагрудної кишені на парадній, парадно-вихідній, повсякденній формах одягу, носить один з них за власним бажанням військовослужбовця»;

{Абзац сороковий підпункту 6 пункту 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

7) після пункту 12 доповнити пунктом 13 такого змісту:

«13. Почесний нагрудний знак Головнокомандувача Збройних Сил України «Хрест Заслуги» носять на шийній стрічці».

У зв'язку з цим пункти 13-27 вважати пунктами 14-28 відповідно;

8) пункт 15 викласти в такій редакції:

«15. Інші почесні (пам'ятні) нагрудні знаки Головнокомандувача Збройних Сил України носять з лівого боку грудей і розміщують у такій послідовності:

почесний нагрудний знак «Хрест хоробрих»;

почесний нагрудний знак «Золотий хрест»;

почесний нагрудний знак «Срібний хрест»;

почесний нагрудний знак «Сталевий хрест»;

почесний нагрудний знак «Хрест Військова честь»;

почесний нагрудний знак «За сумлінну службу»;

почесний нагрудний знак «Комбатантський хрест»;

почесний нагрудний знак «За незламність»;

почесний нагрудний знак «За збереження життя»;

почесний нагрудний знак «За сприяння війську»;

почесний нагрудний знак «Кращий сержант (старшина) Збройних Сил України»;

почесний нагрудний знак «За доблесну військову службу Батьківщині»;

почесний нагрудний знак «За заслуги перед Збройними Силами України»;

почесний нагрудний знак «За досягнення у військовій службі» I, II ступенів;

почесний нагрудний знак «За заслуги у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації»;

почесний нагрудний знак «За вірцевість у військовій службі» I-III ступенів;

пам'ятний нагрудний знак «Почесний військовий зв'язківець»;

нагрудний знак «Учасник військових навчань»;

нагрудний знак «Учасник АТО.»»;

9) після пункту 15 доповнити пунктами 16-18 такого змісту:

{Абзац перший підпункту 9 пункту 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

«16. Нагрудні знаки «За знищення ворожої бронетехніки» та «За знищення ворожої авіаційної техніки» носять:

на кітелі - на лівій нагрудній кишені;

на тужурці, форменці та фланелівці - з лівого боку грудей, нижче інших нагород та відзнак.

17. Нарукавні відзнаки «За знищення ворожої бронетехніки» та «За знищення авіаційної техніки» кріпляться на передпліччі правої та лівої руки відповідно на відстані 12 см вище нижнього краю рукава. Кожна наступна відзнака кріпиться вище за попередню на відстані 1 см, але не більше п'яти відзнак.

{Абзац п'ятий підпункту 9 пункту 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

18. Знак «За мужність та відвагу» носиться з парадно-вихідною, парадною та повсякденною формою одягу на лівому плечі.».

У зв'язку з цим пункти 16-28 вважати пунктами 19-31 відповідно;

10) пункт 24 виключити.

У зв'язку з цим пункти 25-31 вважати пунктами 24-30 відповідно;

11) пункт 29 після слів «знак «Воїн-спортсмен»» доповнити словами «та нагрудні значки спортивних звань і спортивних розрядів».

6. У додатках до Правил:

1) розділи XII-XIV додатка 1 викласти в такій редакції:

«XII. Окремі предмети форми одягу

Таблиця 1

Повсякденна форма одягу офіцерського, рядового, сержантського та старшинського складу ЗСУ	
Під час роботи у службових приміщеннях поза стросом у демісезонний період (джерпер) мал. 274	Під час роботи у службових приміщеннях поза стросом у демісезонний період (джерпер з курткою) мал. 275

Таблиця 2

Повсякденна форма одягу офіцерського, рядового, сержантського та старшинського складу ЗСУ	
Літній період (для осіб у військовому званні від полковника до генерала поза строєм) мал. 276	Літній період (сорочка-поло) мал. 277

XIII. Форма одягу ліцеїстів військових ліцеїв (крім ВМС ЗСУ)

Таблиця 1

Парадна (парадно-вихідна) форма одягу	
для ліцеїстів мал. 278	для ліцеїсток мал. 279

Таблиця 2

Повсякденна форма одягу	
для ліцеїстів мал. 280	для ліцеїсток мал. 281

XIV. Спортивна форма одягу

Таблиця 1

Спортивна форма одягу
мал. 282

»;

2) у додатку 2:

таблицю розділу XV доповнити трьома новими рядками такого змісту:

29	Служба військового капеланства (Християнське віросповідання)	мал. 294-1
30	Служба військового капеланства (Мусульманське віросповідання)	мал. 294-2
31	Служба військового капеланства (Юдейське віросповідання)	мал. 294-3

»;

{Абзац другий підпункту 2 пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

«

у таблиці розділу XVI:

після рядка 4 доповнити рядком 5 такого змісту:

5	Командування об'єднаних сил Збройних Сил України²	мал. 298-1
---	---	-------------------

».

{Абзац четвертий підпункту 2 пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

«

У зв'язку з цим рядки 5-28 вважати рядками 6-29 відповідно;
після рядка 12 доповнити рядками 13-15 такого змісту:

13	Сили територіальної оборони Збройних Сил України	мал. 319-1
14	Сили логістики Збройних Сил України	мал. 319-2
15	Головне управління розвідки Міністерства оборони України	мал. 319-3

».

{Абзац шостий підпункту 2 пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

«

У зв'язку з цим рядки 13-29 вважати рядками 16-32 відповідно;

у графі 2:

у рядку 20 слова «форми одягу» замінити словами та цифрою «форми одягу-3»;

{Абзац дев'ятий підпункту 2 пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

у рядку 21 слова «(за кольором)» замінити словами та цифрою «(за кольором-3)»;

{Абзац десятий підпункту 2 пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

у рядку 22 слова «форми одягу» замінити словами та цифрою «форми одягу-3»;

{Абзац одинадцятий підпункту 2 пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

у рядку 23 слова «(за кольором)» замінити словами та цифрою «(за кольором)-3»;

{Абзац дванадцятий підпункту 2 пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

у таблиці розділу XVIII:

у графі 2 рядка 15 слова «Окремого Президентського полку» замінити словами «Окремої Президентської бригади»;

після рядка 17 доповнити рядками 18-20 такого змісту:

18	Сили логістики	Білий метал	мал. 367-1
19	Сили підтримки	Жовтий метал з білим металом	мал. 367-2
20	Медичні сили	Білий метал	мал. 367-3

».

{Абзац п'ятнадцятий підпункту 2 пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

У зв'язку з цим рядки 18-22 вважати рядками 21-25 відповідно;

у таблиці розділу XX:

рядок 7 викласти в такій редакції:

7-4	Аксельбант для офіцерів	мал. 385
-----	-------------------------	----------

»;

«

після рядка 7 доповнити рядком 8 такого змісту:

8	Аксельбант для вищого сержантського та старшинського складу	мал. 385-1
---	---	------------

».

{Абзац дев'ятнадцятий підпункту 2 пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 119 від 15.02.2024}

«

У зв'язку з цим рядки 8-10 вважати рядками 9-11 відповідно;

у графі 1:

у рядку 9 цифру «8-4» замінити цифрою «9-6»;

у рядку 10 цифру «9-5» замінити цифрою «10-7»;

у рядку 11 цифру «10-6» замінити цифрою «11-8»;

виноски до додатка 2 викласти в такій редакції:

«

- 1 На знаках розрізнення військовослужбовців у військовому званні «головний майстер-сержант» та «головний майстер-старшина» на час перебування на посаді «головний сержант Збройних Сил України» розміщують зірку між широким шевроном та дугоподібною личкою.
- 2 Базовий колір нарукавного знака за основним кольором повсякденної форми одягу.
- 3 Для військовослужбовців служби військового капеланства перед прізвищем вишивається емблема служби військового капеланства відповідного віросповідання.
- 4 Право на носіння мають генерали, адміралаи та офіцери на парадах, під час вручення державних нагород, бойових прапорів, у дні складання Військової присяги, випуску вищих військових навчальних закладів та інших урочистих заходів, у складі почесної

варті, у дні свят, на офіційних прийомах і під час покладання вінків до пам'ятників і на могили воїнів.

-5 Право на носіння мають військовослужбовці вищого сержантського та старшинського складу на парадах, під час вручення державних нагород, бойових прапорів, у дні складання Військової присяги, у складі почесної варті, у дні свят, на урочистих заходах, офіційних прийомах і під час покладання вінків до пам'ятників і на могили воїнів.

-6 Право на носіння мають військовослужбовці, які проходять військову службу за контрактом на посадах солдатів і матросів, сержантів і старшин, курсанти військових навчальних закладів, військовослужбовці строкової військової служби на парадах, під час вручення державних нагород, бойових прапорів, у дні складання Військової присяги, у складі почесної варті, у дні свят, на урочистих заходах, офіційних прийомах і під час покладання вінків до пам'ятників і на могили воїнів.

-7 Право на носіння мають ліцеїсти військових ліцеїв на парадах, у дні свят, на урочистих заходах.

-8 Розміщується з правого боку: на кітелі в центрі клапана кишені від краю шва; на джемпері на рівні нагрудної кишені; на сорочці в центрі клапана кишені від краю шва.

»;

3) у додатку 3:

малюнок 2 викласти в такій редакції:

На парадному кітелі офіцерського, сержантського та рядового складу Збройних Сил України

«

мал. 2

»;

малюнок 6 викласти в такій редакції:

На парадному кітелі військовослужбовців-жінок Збройних Сил України

«

мал. 6

»;

доповнити новими малюнками такого змісту:

Розміщення нагород та відзнак з правого боку грудей

«

мал. 12-1

Розміщення нагород та відзнак на стрічці завширшки 28 мм з лівого боку грудей

мал. 12-2

Розміщення нагород та відзнак на стрічці завширшки 35 мм з лівого боку грудей

мал. 12-3

<p>Тимчасово виконуючий обов'язки начальника Центрального управління розвитку та супроводження матеріального забезпечення Збройних Сил України полковник</p>	<p>В. Валерко</p>
---	--------------------------

».